

Tivedstorps missionshus

Laxå socken, Laxå kommun, Västergötland

Omläggning av tegeltak 2005

Antikvarisk rapport

Charlott Hansen

Örebro läns museum

Rapport 2005:7

Översiktlig beskrivning

Tivedstorp hette tidigare Hindrikstorp och byn har sitt ursprung i det tidiga 1600-talet. År 1870 fanns omkring 100 invånare fördelat på byns 22 gårdar och några hantverkstorp.

Bönehuset i Tivedstorp uppfördes av två eller tre bröder omkring år 1880. Pengar till byggnationen hade de tjänat ihop genom kolning och byggmaterial skänktes av byn. Det var det första bönehuset i Tiveden och 80 av hushållen var vid bönehusets invigning, år 1880, medlemmar. Runt byn har det därefter byggts sex andra missionshus.

Missionshuset har fungerat som samlingslokal för svenska missionskyrkan, EFS och frälsningsarmén. I dag ägs missionshuset av Tiveds Historiska intresseförening.

Byggnaden är mycket välbevarad och är sedan hösten år 2005 byggnadsminne.

Under våren och sommaren år 2005 har västra takfallet på missionshuset lagts om. Åtgärder har även utförts på grunden. Arbetena har skett med hjälp av statliga medel i form av byggnadsvårdsbidrag för år 2005 och enligt Länsstyrelsens beslut. De har följt antikvariska anvisningar lämnade 2005-03-29. Slutbesiktning genomfördes 2005-06-16 då det konstaterades att arbetena var väl utförda och på antikvariskt korrekt sätt.

Administrativa uppgifter

Fastighetsbeteckning: Tivedstorp 2:31

Fastighetsägare: Tiveds Historiska intresseförening

Projektering / bygghandlingar: Antikvariska anvisningar, 2005-03-29 lämnade av antikvarisk kontrollant

Antikvarisk kontroll: Örebro läns museum, Charlott Hansen

Tidpunkt för arbetenas utförande: Arbetet påbörjades under våren och slutfördes i juni 2005.

Slutbesiktning: 2005-06-16

Länsstyrelsens diarienummer: 434-06604-2005

Bidragssumma: 50 000 kr samt 13 000 kr i tilläggsbidrag, totalt 63 000 kr.

Länsmuseets handlingar i ärendet

ÖLM diarienummer: 2005.220.265

 Beslut från Länsstyrelsen, 2004-12-21

 Minnesanteckningar/Antikvariska anvisningar, 2005-03-29

 Slutbesiktningsprotokoll, 2005-06-21

 Beslut från Länsstyrelsen om tilläggsbidrag, 2005-07-05

Bilder: 2005-03-16, 2005-06-16, Charlott Hansen, OLM_2005_4_1-11

Utförda arbeten

Före åtgärd

Förändringarna på byggnaden har varit mycket få. Byggnaden har en timmerstomme försedd med locklistpanel som målats med falurödfärg. Knutbrädor, snickeridetalljer, fönster och fönsterfoder är vitmålade. Under den vita färgen på fönsterbågarna återfinns en ockragul kulör vilken även påträffas på dörren, under dagens gula kulör. Under åren 1931-32 utfördes en rad arbeten på missionshuset. Det var då byggnaden försågs med panel, troligtvis var det även då knutbrädor och fönsterbågar sin vita färgsättning. Taket belades samtidigt med tvåkupigt lertegel från Olshammar enligt ordförande Nils Johansson i Tiveds Historiska intresseförening.

Taket

Byggnadens tak var på ena sidan, det östra fallet, försett med korrugerad plåt och det västra takfallet med tvåkupigt tegel på ett undertak av spån. Nocken var försedd med nockpannor. Takteglet var i dåligt skick och gav inte längre ett bra skydd för byggnaden.

Vindskivorna bestod av två ovanpåliggande brädor försedda med vattlister av plåt. På vindskivor och takfotsbrädor syntes vissa fuktskador.

Grunden

Byggnaden vilar på en kallmurad torpargrund. Innan arbetena påbörjades trodde man att tjälen påverkade en av husets grundstenar på den östra sidan genom att den sköts upp en bit ur marken, under årets kallare period, och påverkade byggnadens konstruktion och eventuellt även taket.

Åtgärder

Taket

Befintligt taktegel plockades bort liksom rötskadade spån. Nya spån lades där de var synliga. Taket täcktes med oljehärdad masonit innan ny bärläkt och nytt tvåkupigt taktegel och nockpannor från Vittinge tegel lagdes.

Vindskivor och takfotsbrädor har bytts. Huruvida hyvlade eller finsågade brädor skulle användas har diskuterats under arbetets gång. De befintliga var finsågade men eventuellt inte ursprungliga. Hyvlat virke var att förordas ur antikvarisk synpunkt då man förr använde sig av hyvlat virke till partier där linoljefärg användes. Ordföranden i Tiveds Historiska intresseförening hävdade dock att det av tradition i området aldrig förekommit hyvlade brädor till takfotsbrädor och vindskivor. På grund av detta samt då de befintliga var sågade godkändes finsågat virke till dessa detaljer. Vindskivor och takfotsbrädor målades med vit linoljefärg. Vattlister har nytillverkats av lärkträ samt strukits med tjära blandad med linolja. Vindskivor, takfotsbrädor och vattlister har fästs med klippspik av märket Skyllberg.

Grunden

En av stenarna i grundmuren plockades bort. Det visade sig då att de stenar som hållit en golvbjälke uppe rasat ner. Dessa stenar har nu lagts tillbaka.

Övrigt

Vid slutbesiktningen var en strykning med vit färg kvar. En anmärkning gjordes på vindskivorna som ska avfasas i kant med takfotsbrädan.

För STIFTELSEN
ÖREBRO LÄNS MUSEUM

Charlott Hansen

Bildbilaga

Före åtgärd

Bilder tagna av Charlott Hansen, Örebro läns museum, OLM_2005_4_1-11

Efter åtgärd

Bilder tagna av Charlott Hansen, Örebro läns museum, OLM_2005_4_1-11

